

Masterthesis

'Wat wij willen, is dat zij school afmaakt'

Een kwalitatief onderzoek naar ouderbetrokkenheid bij de sectorkeuze van VMBO-ers
in Rotterdam Zuid

Mayke de Cock, 3960145

Begeleider: Monique van Londen-Barentsen

Tweede begeleider: Paul Baar

Master: Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Datum: 18-08-2014

- **SAMENVATTING** – Het doel van deze studie was om de manier waarop ouders van leerlingen op een VMBO-school in Rotterdam Zuid hun eigen betrokkenheid bij en invloed op de sectorkeuze van hun kinderen evalueren te onderzoeken. In dit kwalitatieve onderzoek werden observaties en 18 interviews met ouders en de schooldecaan over hun ervaringen wat betreft ouderbetrokkenheid uitgevoerd. Onderwijsondersteunend gedrag is volgens eerdere studies de belangrijkste manier waarop ouders het schoolsucces van hun kinderen kunnen beïnvloeden. Echter, in deze studie bleken de meeste ouders een zeer beperkte rol in het begeleiden van de sectorkeuze van hun kinderen te hebben gehad. Zij ervoeren een kennisachterstand ten opzichte van hun kinderen en het ontbrak hen aan de vaardigheden en inzicht in de capaciteiten, interesses en mogelijkheden om hun kinderen te helpen bij het maken van een goede sectorkeuze. Het streven naar een succesvolle toekomst werd door zowel de ouders als de decaan als zeer belangrijk ervaren. Wanneer de school de schoolloopbaanontwikkeling, werkgerelateerde waarden als kansen op de arbeidsmarkt en het stimuleren van onderwijsondersteunend gedrag in het contact met ouders centraal zou stellen, zouden er wellicht stappen in de goede richting gemaakt kunnen worden.

Trefwoorden: ouderbetrokkenheid, academische socialisatie, ouderlijke verwachtingen, studiekeuze, onderwijs, Rotterdam Zuid, kennisachterstand

-**ABSTRACT**- The purpose of this research was to investigate the way parents of students at a 'VMBO-school' in Rotterdam South evaluate their own involvement with and influence on the study choice of their children. In this qualitative research, observations and 18 interviews were conducted with students' parents and the school dean about their experiences with parental involvement regarding this study choice. Supporting education at home is, according to earlier studies, the most important way for parents to influence their children's school success. However, most parents in this study seem to have had a very limited role in supporting their children's study choice. They experienced a knowledge gap with regard to their children. Furthermore, they lacked the skills and insight in the children's capacities and potentials to help their children with making their study choice. Parents and school both aspired to a successful future for the students. When the school personnel focuses on the study/career development, work values like chances at the labor market and on stimulating supportive behavior at home in their contact with parents, important steps can be made.

Key words: parental involvement, academic socialization, parental expectations, study choice, education, Rotterdam south, knowledge gap

Het maken van een verkeerde studiekeuze vergroot de kans op voortijdig schoolverlaten (Lusse, 2013; Programmabureau NPRZ, 2012; SER, 2013) en op werkloosheid (SER, 2013). Jongeren met een allochtone achtergrond switchen relatief vaak van studie en vallen vaker uit dan hun autochtone leeftijdsgenoten (Petit, van Esch, van der Meer, & Smulders, 2013). Zo kon in het schooljaar 2010-2011 5,1 procent van de niet-westerse allochtonen tot voortijdig schoolverlater worden gerekend, tegenover 2,3 procent van de autochtonen (OCW, 2012). De werkloosheid onder niet-westers allochtone jongeren in 2012 was met 25,6 procent bijna drie keer zo hoog als de werkloosheid onder autochtone jongeren (SER, 2013).

Het stimuleren van jongeren om een opleiding in de richting van 'techniek', 'haven' of 'zorg' te kiezen, is een oplossing die in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (hierna NPRZ) hiervoor wordt aangedragen. Jongeren met een opleiding in één van deze sectoren hebben, zo staat beschreven in het Uitvoeringsplan van het NPRZ, feitelijk al een baangarantie (Programmabureau NPRZ, 2012). Nederlandse jongeren kiezen relatief weinig voor een opleiding in één van deze sectoren. In Rotterdam Zuid, waarin tevens veel niet-westerse allochtone jongeren wonen, is dit percentage nog lager dan het landelijk gemiddelde. Zo koos in 2011 in dit gebied slechts 19,7% van de jongeren voor een opleiding in de sector techniek en 4% voor een opleiding in de zorg, tegenover respectievelijk 28 en 7,6% als landelijke gemiddelden (Programmabureau NPRZ, 2012). Tegelijkertijd kampte Rotterdam Zuid in 2012 met een percentage van 19 procent aan voortijdig schoolverlaters (hierna VSV).

In de Children's zone, die onderdeel van het NPRZ is, proberen verschillende samenwerkingspartners zoals scholen en zorgteams kinderen klaar te stomen voor een succesvolle toekomst (Rotterdam Children's Zone, 2012). Eén van de belangrijkste doelstellingen in de Children's zone is dat meer jongeren kiezen voor een opleiding in de richting van 'zorg' of 'techniek' (Programmabureau NPRZ, 2012). In de beschrijving van de concrete activiteiten die het NPRZ uitvoert om deze doelstelling te bewerkstelligen (Programmabureau NPRZ, 2013), is voornamelijk weinig aandacht voor de ouders. Dit is opmerkelijk, gezien het feit dat het programmabureau van het NPRZ (2012) in zijn Uitvoeringsplan wel erkent dat ouders een rol spelen bij de studiekeuze van hun kinderen (Programmabureau NPRZ, 2012). De stelling dat ouders invloed uitoefenen op de studiekeuze van hun kinderen wordt hiernaast ook in verschillende wetenschappelijke onderzoeken ondersteund (o.a. Keller & Whiston, 2008; De Koning, Gelderblom, & Gravesteyn, 2010).

Ouderbetrokkenheid bij een specifiek onderdeel van de studiekeuze van VMBO-ers, de sectorkeuze, is onderwerp van deze studie. Dit kwalitatieve onderzoek is maatschappelijk relevant, omdat de onderzoeker concludeert met een aantal aanbevelingen voor de aan dit

onderzoek deelnemende school en andere scholen die willen investeren in ouderbetrokkenheid. Hiernaast bouwt de onderzoeker voort op studies die de invloed van ouders op de studiekeuze van hun kinderen bevestigen. De voornamelijk kwantitatieve analyses rondom het onderwerp vinden in dit onderzoek een kwalitatieve aanvulling waardoor ook de wetenschappelijke relevantie gewaarborgd is. De onderzoeker interviewde ouders van wie de kinderen in de tweede klas van een VMBO-school in Rotterdam Zuid zaten en recentelijk een sector (studierichting in het VMBO) hadden gekozen. Door middel van interviews en observaties wordt de volgende onderzoeksvraag beantwoord: "Hoe evalueren ouders hun eigen betrokkenheid bij en invloed op de sectorkeuze van hun kinderen en op welke manier zouden zij ondersteuning van de school willen ontvangen?"

Invloed van ouders op studie- en beroepskeuze

De invloed die ouders hebben op de schoolresultaten en studie- en beroepskeuze van hun kinderen, is onderwerp geweest van verschillende studies. Zo toonden Turner & Laplan (2002) in een onderzoek met een grote etnische diversiteit onder deelnemers aan dat het zelfvertrouwen van kinderen bij het maken van studie- en beroepskeuzes onder andere samenhang met ouderlijke steun. Keller & Whiston (2008) kwamen tot een vergelijkbare conclusie na een kwantitatief onderzoek op drie Amerikaanse middelbare scholen. De opvoedwijze van ouders, zoals ervaren door adolescenten, bleek samen te hangen met het zelfvertrouwen van kinderen met betrekking tot beroepskeuze. Kinderen die meer steun van hun ouders ervoeren, vertoonden een grotere mate van zelfvertrouwen hierin.

Zowel Nederlands als Amerikaans onderzoek toonde aan dat de studie- en beroepsvoorkeuren van ouders en kinderen vaak overeenkwamen. De Koning en collega's (2010) lieten dit zien door middel van een studie waarin MBO- en VMBO-leerlingen en hun ouders, scholen en ROC's en bedrijven geënquêteerd werden. Jodl, Michael, Malanchuk, Eccles en Sameroff (2001) kwamen in een studie waarin zij 444 middelbare scholieren en hun ouders enquêeerden tot de conclusie dat de waarden die ouders bepaalde beroepen toekenden voorspellend waren voor de ambities van hun kinderen, ongeacht etniciteit en geslacht.

Waarden van ouders

De waarden die kinderen en hun ouders studies en beroepen toekenden, bleken dus vaak overeen te komen. Brown (2002) zette in zijn artikel een theorie uiteen over de rol die waarden spelen bij de beroepskeuze van onder andere etnische minderheden door het concept 'culturele waarden' te gebruiken. Waarden definieert hij als ideeën die een individu als richtlijn in zijn/haar leven beschouwt. Brown maakt een onderscheid tussen culturele en werkgerelateerde waarden. Culturele waarden worden gedeeld door een groep mensen.

Werkgerelateerde waarden gaan over de redenen waarom iemand werkt en over de hierbij horende verwachte uitkomsten (Brown, 2002).

Schunk en Meece (2005) analyseerden de literatuur tot dan toe over 'self-efficacy' bij adolescenten. Ook de invloed van ouders op de beroepskeuze van hun kinderen kwam hierbij ter sprake. Op basis van theoretische en empirische artikelen concludeerden zij dat ideeën van ouders over beroepskeuze beïnvloed worden door culturele stereotypen, met name wat betreft geslacht. Een voorbeeld is dat ouders goede cijfers voor wiskunde bij hun zoons eerder zouden toeschrijven aan een 'natuurlijke' wiskundeknobbel, dan bij hun dochters.

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid wordt doorgaans in verschillende categorieën onderverdeeld. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2009) onderscheidde de categorieën 'participatie', 'communicatie' en 'stimulatie'. Lusse (2013) paste deze categorieën in een grootschalige studie naar ouderbetrokkenheid op (V)MBO-scholen in Rotterdam Zuid aan de context van het onderwijs aan. In het onderzoek van Lusse (2013) stonden de categorieën 'onderwijsondersteunend gedrag', 'oudercontact' en 'ouderparticipatie' centraal.

Ouderbetrokkenheid in de vorm van onderwijsondersteunend gedrag vindt thuis plaats, bijvoorbeeld doordat ouders met hun kinderen praten over school of hen helpen met huiswerk. Bij ouderparticipatie nemen ouders actief deel aan activiteiten op school, zo is er bijvoorbeeld vaak de mogelijkheid om plaats te nemen in de ouderraad. Oudercontact is de vorm van betrokkenheid die een brug slaat tussen de thuissituatie en de omgeving op school, bijvoorbeeld een rapportgesprek.

De bevinding van Bakker, Denesse en Brus-Laeven (2007) dat docenten ouderbetrokkenheid lager inschatten dan dat ouders dit doen, kan onder andere door het onderscheid in ouderparticipatie, oudercontact en onderwijsondersteunend gedrag verklaard worden. De onderzoekers bevroegen zestig docenten en 218 ouders van basisscholen in het oosten van Nederland middels vragenlijsten naar hun inzichten over ouderbetrokkenheid. Docenten bleken ouders minder betrokken te vinden dan dat ouders zichzelf beoordeelden. Dit verschil kwam doordat ouders het onderwijsondersteunend gedrag meenamen in hun reflectie op hun eigen betrokkenheid bij hun kinderen, terwijl docenten afgingen van wat zij van ouders op school zagen. Docenten bleken ouders die zich vaker op school lieten zien dan ook als meer betrokken in te schatten (Bakker et al, 2007).

Sacker, Schoon en Bartley (2002) vonden in hun cohortstudie naar determinanten van sociale ongelijkheid onder kinderen een invloed van materiële armoede en sociale klasse op ouderbetrokkenheid. Meer materiële armoede en een lagere sociale klasse resulteerden vaak

in een lagere mate van ouderbetrokkenheid. Zij kwamen tot deze bevindingen aan de hand van data van de 'National Child Development Study' over 98% van de kinderen die in een specifieke week in 1958 geboren werden. Ouderbetrokkenheid werd gemeten in termen van contact met de docenten op school, de hoeveelheid aan tijdbesteding met kinderen thuis en de interesse in de schoolloopbaan van het kind. Desforges en Abouchaar (2003) vatten de bevindingen van Sacker en collega's als volgt samen: "*The poorer are people's circumstances the more difficult it is assumed to be to support a child's educational development.*".

Academische socialisatie

Desforges en Abouchaar (2003) vonden in een uitgebreid literatuuronderzoek onder zowel theoretische als empirische artikelen dat 'at home good parenting' de vorm van ouderbetrokkenheid is die het meest samenhangt met schoolprestaties van kinderen. Deze vorm van ouderbetrokkenheid bleek in veel studies zelfs een grotere samenhang met de schoolprestaties van kinderen te hebben dan de kwaliteit van scholen. Wat 'at home good parenting' precies is, wordt in het onderzoek van Desforges en Abouchaar (2003) niet concreet gemaakt. De meta-analyse van Hill & Tyson (2009), waarin vijftig Amerikaanse empirische studies werden geanalyseerd, biedt hier meer inzicht in. Doel van deze studie was specifieke soorten van ouderbetrokkenheid die gerelateerd zijn aan schoolsucces van kinderen te onderscheiden. Onder deze studies bevonden zich longitudinale en cross-sectionele studies over verbanden tussen ouderbetrokkenheid en schoolsucces van kinderen, evaluaties van interventies gericht op ouderbetrokkenheid en studies die zich baseerden op publieke datasets. Betrokkenheid gericht op 'academische socialisatie' hing van alle vormen van ouderbetrokkenheid het meest samen met schoolsucces.

Onder academische socialisatie verstaan Hill & Tyson (2009) het communiceren van hoge maar realistische verwachtingen, het spreken over het nut en de waarde van onderwijs, het leggen van verbanden tussen schoolwerk en actualiteiten, het stimuleren van ambitie, het bespreken van leerstrategieën en het maken van toekomstplannen. Wanneer ouders betrokkenheid laten zien waarin academische socialisatie terugkomt, slagen ouders er volgens Hill & Tyson (2009) in om betrokken te zijn en tegelijkertijd de autonomie en onafhankelijkheid van adolescenten te bevestigen. Hiernaast stimuleren zij door deze manier van betrokkenheid ook de cognitieve capaciteiten van hun kinderen.

Het belang van verwachtingen

Van alle onderdelen die onder academische socialisatie vallen, bleken in twee meta-analyses het hebben en communiceren van hoge verwachtingen het meest samen te hangen met het schoolsucces van kinderen. Eén van deze meta-analyses werd uitgevoerd door Fan en

Chen (2001), die 25 studies naar de invloed van ouderbetrokkenheid op de schoolresultaten van leerlingen analyseerden. Zij kwamen tot de conclusie dat van alle vormen van ouderbetrokkenheid het hebben van verwachtingen en aspiraties de sterkste relatie vertoont met schoolresultaten van kinderen. Jeynes (2007) kwam tot dezelfde conclusie in zijn meta-analyse naar de relatie tussen ouderbetrokkenheid en academisch succes van middelbare scholieren in stedelijke gebieden. Door 52 studies te analyseren, toonde hij aan dat hogere verwachtingen van ouders ten aanzien van de schoolprestaties van hun kinderen samenhangen met groter schoolsucces van deze leerlingen.

De verwachtingen van ouders ten aanzien van het schoolsucces van hun kinderen, hadden volgens Hong en Ho (2005) een indirecte invloed op het schoolsucces van hun kinderen. In een longitudinale studie waarin zij gebruik maakten van de 'National Longitudinal Educational Studies' onderzochten zij effecten van ouderbetrokkenheid op schoolsucces van leerlingen. Zij kwamen tot de conclusie dat de belangrijkste motor achter schoolsucces de ambitie en verwachtingen van leerlingen zelf was. Bij het stimuleren van deze ambities was een belangrijke rol voor ouders weggelegd. Door zelf hoge verwachtingen van de capaciteiten van hun kinderen te hebben en de verwachtingen van kinderen ten aanzien van zichzelf te stimuleren door over aan school gerelateerde activiteiten te spreken, bleken kinderen grotere ambities en hogere verwachtingen van zichzelf te krijgen. Dit bleek te leiden tot een verbetering in de schoolresultaten.

Essentieel is dus niet alleen het hebben van verwachtingen, maar ook de communicatie van deze verwachtingen. Ook Strom & Boster (2007) kwamen aan de hand van hun meta-analyse tot deze conclusie. Zij analyseerden dertien studies waarin communicatie op school en thuis over ambities het onderwerp waren. Het bespreken van verwachtingen bleek ook in deze studie van Strom en Boster een onmisbare factor: *"If parental aspirations and goals remain unshared, the student may believe that the parent only wants to keep informed about present school events and has no interest in the student's future endeavors"*.

Het maken van keuzes

Naast het hebben en communiceren van verwachtingen, is een ander onderdeel van academische socialisatie het maken van toekomstplannen. Het maken van de sectorkeuze, waar dit onderzoek specifiek over gaat, kan worden gezien als onderdeel hiervan. Uit onderzoek van Lamborn, Dornbusch en Steinberg (1996) bleek dat ouders op verschillende manieren met keuzes om kunnen gaan die hun kinderen aangaan. De verschillende manieren waarvoor gekozen kan worden, droegen hiernaast verschillende consequenties voor de adolescenten met zich mee.

Lamborn en collega's (1996) voerden een longitudinaal onderzoek uit met bijna 3600 respondenten van verschillende 'high schools' in California. Doel van de studie was om de relatie tussen keuzeprocessen in de familie en het aanpassingsvermogen van adolescenten te onderzoeken. Adolescenten rapporteerden over keuzes die al dan niet in samenspraak met hun ouders werden gemaakt. Keuzes konden gaan over een breed scala aan onderwerpen, zoals het kiezen van schoolvakken en het omgaan met vrienden. Er bleken drie soorten besluitvormingsprocessen te zijn: eenzijdige adolescent-besluitvorming, eenzijdige ouder-besluitvorming en de gezamenlijke vorm van besluitvorming. De eerste twee kenmerkten zich door weinig interactie tussen ouder en kind, de laatste kenmerkte zich door een grote hoeveelheid aan interactie. De manieren waarop deze keuzeprocessen werden vormgegeven hadden inderdaad invloed op het aanpassingsvermogen van de adolescenten. Adolescenten die thuis veel vrijheid kregen met betrekking tot keuzes die hen aangingen, lieten een verminderd vermogen tot aanpassing zien. Adolescenten die daarentegen samen met hun ouders keuzes maakten, hadden een groter vermogen tot aanpassing (Lamborn et al, 1996).

Eerder onderzoek: de bijdrage van school

Een aantal empirische onderzoeken ging deze studie in onderwerpen als studiekeuze en ouderbetrokkenheid in het VMBO voor. Petit en collega's (2013) analyseerden een aantal van deze onderzoeken en combineerden deze analyses met cijfers van onder andere het CBS. Het gegeven dat jongeren met een allochtone achtergrond vaker van studie wisselen en vaker uitvallen dan autochtone jongeren, duidt volgens Petit en collega's (2013) waarschijnlijk op het feit dat allochtone jongeren meer onduidelijkheid en twijfel bij hun studie- en beroepskeuze ervaren. Een weinig weloverwogen studiekeuze kan het gevolg zijn, waardoor deze jongeren een grotere kans hebben om uit te vallen.

Het dalende aantal jongeren dat voor een technische opleiding koos, was voor De Koning en collega's (2010) reden om te onderzoeken welke factoren de studiekeuze van (V)MBO-ers bepalen. Met name onder jongeren met een allochtone achtergrond bleken technische opleidingen niet populair, terwijl deze wel een relatief goed banenperspectief met zich meebrengen. Onder allochtone jongeren bleek 'techniek' echter een negatief imago te hebben: de sector was volgens deze groep minder belangrijk en had een lagere status dan bijvoorbeeld kantoorwerk. Volgens twee studies zouden ouders vaak een grote invloed hebben op het negatieve imago van de sector 'techniek' onder hun kinderen (De Koning et al, 2010; Petit et al, 2013). Ook de Sociaal-Economische Raad (2013), die op basis van onder andere empirische studies een rapport schreef over werkloosheid onder jongeren met een allochtone achtergrond, kwam tot deze conclusie. Ouders zouden, vaak op basis van eigen

ervaringen met eenvoudig en laagbetaald werk, het idee hebben dat technisch werk en banen in de zorg 'handenwerk' zijn.

Petit en collega's (2013) en De Koning en collega's (2010) raadden hierom aan om ouders van VMBO-ers beter te informeren over de te maken studiekeuzes. De stereotype beelden zouden hierdoor weggenomen kunnen worden. In beide onderzoeken wordt de belangrijke rol die de school hierin heeft benadrukt. Via school kunnen leerlingen en hun ouders correcte informatie ontvangen die het maken van een juiste studie- en beroepskeuze vergemakkelijkt (Petit et al, 2013; De Koning et al, 2010).

Lusse (2013) ging in haar ontwerpgerichte onderzoek naar ouderbetrokkenheid op (V)MBO-scholen in Rotterdam Zuid in op de inzet van oudercontact om het aantal VSV-ers terug te dringen. Door een handreiking voor een aantal middelbare scholen te ontwerpen om het contact met ouders anders vorm te geven en door het effect van deze handreiking te testen, kwam zij tot een aantal aanbevelingen. De belangrijkste conclusie was dat het belangrijkste 'bestanddeel in schoolsucces' een keten van vertrouwen was. Vertrouwen van het kind in zichzelf heeft volgens, Lusse (2013), een positieve invloed op de schoolprestaties en ouders kunnen hier een bijdrage aan leveren door op een 'bemoedigende manier begeleiding te bieden'. Wanneer de school ouders voorziet van positieve feedback over hun kind, geeft dit ouders een basis om het zelfvertrouwen van hun kind te voeden. In een boek over ouderbetrokkenheid in het onderwijs dat zij met een collega in 2014 uitbrengt, beveelt zij aan om de schoolloopbaanontwikkeling van het kind als rode draad in het contact met ouders te stellen (Lusse & Diender, 2014).

METHODEN

Design

De onderzoeker bouwt in dit onderzoek voort op eerdere studies, waarin vooral kwantitatieve methoden werden gebruikt om verbanden tussen ouders, ouderbetrokkenheid en de schoolprestaties of studiekeuzes van jongeren te onderzoeken. Onderwijsondersteunend gedrag, waarvan uit de literatuur blijkt dat deze vorm van ouderbetrokkenheid het meest samenhangt met schoolsucces van kinderen, vormt het uitgangspunt in dit onderzoek. Centraal staat de vraag hoe ouders zelf hun betrokkenheid bij en invloed op de sectorkeuze van hun kinderen evalueren en op welke manier zij eventueel ondersteuning zouden willen ontvangen. De bijdrage die een school hieraan kan leveren in hun contact met ouders, is op basis hiervan een belangrijk onderdeel van de conclusie.

Omdat kwalitatieve onderzoeksmethoden het meest geschikt zijn om interpretaties van respondenten zelf centraal te stellen (Bryman, 2004), heeft de onderzoeker voor deze vorm van onderzoek gekozen. Door middel van semi-gestructureerde interviews met ouders en de schooldecaan, observaties en een vergelijking met enkele documenten als de schoolgids van de deelnemende school kwam de onderzoeker tot een antwoord op de centrale vraag.

Topiclijsten

Op basis van het theoretisch kader stelde de onderzoeker een topiclijst voor de interviews met ouders op. De literatuur over verschillende soorten waarden en stereotype beelden over bepaalde sectoren vormden de basis voor de vragen in het eerste deel van het interviews. In het tweede onderdeel van het interview stond de betrokkenheid van ouders bij de sectorkeuze van hun kinderen centraal. Deze vragen vonden hun basis in de literatuur over onderwijsondersteunend gedrag, academische socialisatie, ouderlijke verwachtingen en verschillende soorten besluitvorming. In het laatste onderdeel bespraken de ouders en onderzoeker het contact van ouders met de school van hun kind. De literatuur over de samenwerking tussen ouders en scholen lag aan dit onderdeel ten grondslag.

De topiclijst voor het interview met de schooldecaan werd pas opgesteld nadat de interviews met ouders al hadden plaatsgevonden. Met name de literatuur over ouderbetrokkenheid in het onderwijs was de basis voor dit onderzoek, maar ook de resultaten uit de interviews met ouders zijn in het interview meegenomen. De onderzoeker vroeg de schooldecaan naar zijn verwachtingen ten aanzien van ouders en hun betrokkenheid, de werkwijze van de school om deze verwachtingen te bewerkstelligen en de begeleiding vanuit school bij de sectorkeuze van zowel de kinderen als de ouders. Hiernaast kwamen eventuele verbeterpunten en ervaringen wat betreft het contact met ouders ter sprake.

Werving respondenten

De onderzoeker kwam via een stage terecht op een middelbare school in Rotterdam Zuid, waarvan de directrice geïnteresseerd bleek in het investeren in ouderbetrokkenheid en hierom medewerking verleende aan dit onderzoek. De eerste wervingsronde op een ouderavond leverde slechts zeven telefoonnummers van ouders op, waarvan er één een interview opleverde. De rest van de telefoonnummers gaf geen gehoor. Hierna heeft de onderzoeker een deel van de ouders van tweedeklassers vanuit de school gebeld. In totaal zaten er 66 leerlingen in de tweede klassen op deze school, 43 van hen zijn gebeld. In tabel 1 is overzichtelijk gemaakt hoe het telefonisch contact is verlopen:

Tabel 1

Werving van ouders

Gebeld n.a.v. ouderavond	Latere belronde	Afspraak gemaakt	Wilden niet meedoen	Geen gehoor	Juiste persoon niet thuis	Totaal aantal gebeld
7	36	18	4	16	5	43

Met achttien ouders heeft de onderzoeker een afspraak voor een interview gepland, twee van hen hadden twee kinderen in de tweede klas. Eén ouder was niet thuis op het moment van de afspraak en was hierna ook niet meer telefonisch bereikbaar. Uiteindelijk hebben er interviews plaatsgevonden met zeventien ouders en is besloten geen nieuwe ouders meer te benaderen, omdat de verwachting was dat nieuwe interviews geen nieuwe informatie meer op zouden leveren. Het laatste interview was met de schooldecaan van de school.

Dataverzameling en -analyse

Door middel van interviews en observaties heeft de onderzoeker data verzameld. Hiernaast bevatte ook de schoolgids van de deelnemende school en het uitvoeringsplan van het NPRZ relevante informatie. Tijdens een ouderavond die deels in het teken stond van de sectorkeuze was er de gelegenheid om te observeren. Verder vond het grootste gedeelte van de interviews met ouders (dertien) bij hen thuis plaats, wat de onderzoeker in de gelegenheid stelde om de inhoud van de interviews in de context van de thuissituatie, waaronder de overige gezinsleden en de inrichting van het huis, te plaatsen.

Enkele dagen voor de afspraken met ouders heeft de onderzoeker ouders een sms gestuurd om de afspraak te bevestigen, wat in enkele gevallen een verschuiving van de afspraak opleverde. De interviews vonden met in ieder geval één ouder plaats en in veel gevallen schoven ook andere gezinsleden aan. In tabel 2 en 3 staan de kenmerken van de geïnterviewde ouders en hun kinderen. In de resultatensectie van dit artikel wordt gerefereerd naar interviewnummers, die corresponderen met de nummers uit deze tabel.

De interviews vonden plaats in de vorm van informele gesprekken en duurden gemiddeld dertig minuten. Vier interviews (waarvan één met de schooldecaan) vonden op school plaats, veertien interviews vonden plaats bij ouders thuis. Veel ouders bleken aan de telefoon niet goed te hebben begrepen wat precies de reden voor het huisbezoek was, dit is vaak thuis nogmaals uitgelegd. Hierop reageerde niemand afwijzend, bijna alle ouders bleken gastvrij en geïnteresseerd om mee te werken. Met een derde van de ouders heeft tussendoor of na afloop van het interview nog een informeel gesprek plaatsgevonden.

Tabel 2

Kenmerken Respondenten

Interview	Culturele achtergrond	Geslacht kind	Gekozen sector	Interview met	Opgenomen ?
1	Surinaams	Jongen	H&A	Moeder	Nee
2	Marokkaans	Jongen	Techniek	Moeder en zoon	Ja
3	Pakistaans	Jongen	H&A	Vader, moeder, twee zoons	Nee
4	Surinaams	Meisje	H&A	Vader, moeder, dochter	Ja
5	Turks	Meisje	Z&W	Vader, moeder	Ja
6	Pakistaans	Meisje	Z&W	Vader, moeder, dochter	Nee
7	Marokkaans	Jongen	Techniek	Vader, moeder, zoon, bijlesjuf	Nee
8	Marokkaans	Jongen	Techniek	Moeder	Ja
9	Turks	Meisje	Z&W	Peetvader	Ja
10	Marokkaans	Jongen	H&A	Vader	Nee
11	Bosnisch	Meisje	Z&W	Moeder	Ja
12	Turks	Meisje	Z&W	Moeder	Nee
13	Marokkaans	Jongen	H&A	Moeder en zus	Ja
14	Turks	Meisje	Nog niet zeker	Moeder	Ja
15	Marokkaans	2x jongen	H&A, H&A/techniek	Moeder, één zoon	Ja
16	Palestijns	Jongen	Techniek	Moeder	Ja
17	Turks	2x meisje	Z&W, Z&W	Vader, twee dochters en zus	Ja

NB: H&A=handel & administratie, Z&W=zorg & welzijn

Tabel 3

Sectorkeuze op basis van geslacht

	Handel & administratie	Zorg & welzijn	Techniek	Totaal
Jongens	5	0	4	9
Meisjes	1	8	0	9*
Totaal	6	8	4	18*

* De sectorkeuze van één meisje was nog niet zeker en is dus niet in deze tabel meegenomen.

De validiteit is in dit onderzoek zo goed mogelijk gewaarborgd. Ouders en kinderen gaven de indruk eerlijk te antwoorden op de vragen. De onderzoeker vertelde aan het begin van het interview dat hun namen niet in het onderzoeksverslag kwamen te staan, om de respondenten het gevoel te geven dat ze veilig antwoord konden geven. Een aantal ouders durfde bijvoorbeeld kritiek op de school te geven, wat de indruk gaf dat ze zich inderdaad

veilig genoeg voelden om vrijuit te praten. De validiteit kwam op sommige momenten onder druk te staan doordat antwoorden van drie ouders vertaald werden door een niet-professionele tolk en doordat zes ouders geen toestemming voor gespreksopnames gaven. Hier is in de analyse zoveel mogelijk rekening mee gehouden.

Nadat de transcripties en verslagen van interviews gemaakt waren, heeft de onderzoeker de data in Microsoft Excel gecodeerd op de volgende thema's: 'kind en sectoren', 'kennis ouders', 'keuzeprocès ouder-kind', 'keuzeprocès ouder-school', 'keuzeprocès school-kind', 'ervaringen keuzeprocès' en 'schoolkeuze'. Waar nodig zijn tabellen gebruikt om bevindingen te kwantificeren.

RESULTATEN

Context

Op de deelnemende school worden twee niveaus aangeboden: VMBO-basis en VMBO-kader. Binnen deze leerwegen kunnen leerlingen kiezen uit de sectoren 'zorg & welzijn', 'handel & administratie' en 'techniek'. Leerlingen die voor 'zorg & welzijn' kiezen, worden voorbereid op een beroepsopleiding voor bijvoorbeeld kapper, ziekenverzorgende of horeca. De sector 'handel & administratie' bereidt voor op opleidingen als administratief medewerker, logistiek medewerker of verkoper. Wanneer een leerling 'techniek' kiest, wordt hij voorbereid op beroepen als bouwvakker, installateur of loodgieter (Schoolgids 2013/2014, 2013). De sectorkeuze vindt plaats in de tweede klas, waarna de leerlingen in de derde en vierde klas alleen nog lessen in de richting van zijn/haar sector volgen. In de eerste twee klassen zijn lessen die corresponderen met de sectoren, zoals het vak 'zorg', onderdeel van het reguliere lessenspakket.

Los van het reguliere programma is er op de school veel aandacht voor loopbaanoriëntatie. Eén van de onderdelen van de loopbaanbegeleiding die een brug moeten vormen tussen de school- en thuissituatie, is het programma 'Take-Off'. In dit softwareprogramma vinden leerlingen beroepsfilmpjes en informatie over MBO-scholen. Leerlingen kunnen per mail hun ouders uitnodigen om deel te nemen aan het programma (interview decaan). Doordat de school onderdeel is van de Children's zone, wordt er gebruik gemaakt van de leertijduitbreiding. Leerlingen zitten hierdoor enkele dagen per week verplicht anderhalf uur langer op school. In die tijd kunnen zij bijvoorbeeld workshops volgen, in onder andere diverse sporten, muziek en filosofie (Schoolgids 2013/2014, 2013; interview 12, 14).

Twee observaties die de onderzoeker deed tijdens het uitvoeren van interviews zijn hiernaast van belang. Ten eerste merkte de onderzoeker op dat er bij de geïnterviewde gezinnen sprake was van een armoedige situatie. Huiskamers waren ruim, maar vaak voor een groot gedeelte niet ingericht of ingericht met kapotte meubelen. Hiernaast boden de gezinnen vaak wat te eten en drinken aan die van zeer goedkope kwaliteit bleken. Hoewel de onderzoeker ervaring heeft met een vergelijkbare doelgroep in Amsterdam Nieuw-West, ervoer zij het armoedeniveau als opvallend. Verder was de schoolkeuze in veel interviews onverwacht onderwerp van gesprek. Veel kinderen bleken in groep 8 niet bewust voor deze school te hebben gekozen, maar er terecht te zijn gekomen omdat andere scholen hen niet aannamen. Dit kwam vaak door ziekte, gedragsproblemen en problematische gezinssituaties.

Visie school op sectoren

Eén van de doelstellingen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid is dat meer jongeren voor een studie in de richting van 'techniek' of 'zorg' kiezen (Programmabureau NPRZ, 2012). De schooldecaan sloot zich hierbij aan, op zijn school wordt ook ingezet op het stimuleren van studiekeuzes in deze richtingen. Het arbeidsperspectief dat in deze sectoren beter is dan in andere is de belangrijkste reden hiervoor: *“Waar het om gaat is dat wij een goede toekomst voor het kind willen. Dat hij zonder uitval, geen VSV-er gaat worden, ongehinderd doorstroomt, op weg naar geluk, dat soort dingen.”* (interview decaan).

Tegelijkertijd bleek uit het interview met de schooldecaan en uit de informatie in de schoolgids van de betreffende school, dat de eigen keuze en mogelijkheden van de leerlingen centraal staan. Hierbij stelde de decaan dat leerlingen kennis moeten maken met alle sectoren en dat in de uiteindelijke keuze vooroordelen wat betreft bijvoorbeeld geslacht geen rol mogen spelen. Mannelijke leerlingen moeten de sector 'zorg & welzijn' niet bij voorbaat afschrijven en hetzelfde geldt voor meisjes en de sector 'techniek' (interview decaan). De mogelijkheden van de leerling moeten volgens de schoolgids de factor zijn waarop de keuze wordt gebaseerd (Schoolgids 2013/2014, 2013).

Visie ouders op sectoren

De ouders die voor dit onderzoek geïnterviewd zijn, zeiden bijna allemaal dat de sectorkeuze een eigen keuze van hun kind was. Ouders hoopten dat hun kind een goede toekomst tegemoet gaat en dachten dat het hierbij het beste was om studiekeuzes aan hun kinderen over te laten. De Pakistaanse ouders van een meisje dat voor 'zorg & welzijn' koos gaven aan dat ze vooral hoopten dat hun dochter een kans heeft op een goede toekomst, waar goed werk onderdeel van is (interview 6). Een Turks vader zei na de laatste vraag van het

interview: *“Wat wij willen is dat zij [hun dochter in de tweede klas] school afmaakt. Met alle docenten. Dat zij wat kan worden.”* (interview 5).

De schooldecaan stelde dat bepaalde groepen ouders stereotype beelden hebben van bepaalde beroepsgroepen. Dit was volgens hem wel minder aan het worden, omdat steeds meer ouders zien dat arbeidsperspectieven voor de sectoren die zij eerst als minder beschouwden, beter zijn. Volgens hem is het in het contact met ouders dan ook belangrijk om het arbeidsperspectief centraal te stellen. Stereotype beelden van de verschillende sectoren waaruit VMBO-ers kunnen kiezen bleken toch nog bij zeker de helft van de geïnterviewde ouders aanwezig te zijn. De sector ‘handel & administratie’ stond hierbij vrijwel altijd hoger in de rangorde dan de sectoren ‘zorg’ en ‘techniek’. In een Pakistaans gezin koos de oudste zoon vorig jaar voor de sector ‘techniek’. Hij kwam tijdens het interview bezweet terug van stage, voor zijn vader een illustratie van wat ‘techniek’ is: *“Kijk hoe hij eruit ziet!”* (interview 3). Een vader van Turkse afkomst zei over de sector ‘handel & administratie’: *“Ja, handel is het mooiste werk natuurlijk.”* Hij legde uit: *“Maar is wel schoon werk en net werk, weet je. Je kunt bijvoorbeeld boekhouder, of wat dan ook. Of accountant kan je worden. Kan je veel verdienen.”* (interview 5). Verder bleek ‘zorg & welzijn’ in de ogen van veel ouders en kinderen een sector voor meisjes, waar ‘techniek’ een sector lijkt die vooralsnog voorbehouden was aan jongens.

Een aantal ouders gaf aan het idee te hebben dat de kans op werk bij het kiezen van ‘handel & administratie’ groter is, omdat er veel vraag zou zijn naar professionals in deze sector (bijv. interview 9). Toch bleek ook het idee dat een keuze voor ‘techniek’ nu de meest gunstige met het oog op de arbeidsmarkt is tot enkele ouders doorgedrongen. Volgens een Surinaamse moeder vond haar dochter ‘techniek’ best interessant, maar *“dat vindt ze veel meer om het geld, denk ik (...) Ja, ze zeggen techniek levert veel geld op.”* (interview 4).

Kennis ouders over keuzemogelijkheden

Volgens de schooldecaan waren de ouders, ondanks de stereotype beelden die zij volgens hem vaak hadden over bepaalde beroepsgroepen, door de school zodanig geïnformeerd dat er basiskennis over de sectorkeuze aanwezig was. Ouders waren, volgens hem, op de hoogte van het feit dat er een keuzemoment plaats zou vinden en van welke keuzemogelijkheden er dan waren (interview decaan).

Een groot deel van de geïnterviewde ouders bleek echter beperkte kennis van de sectoren waaruit hun kinderen konden kiezen te hebben. Elf van de zeventien geïnterviewde ouders bleken niet in staat de drie sectoren die de school van hun kinderen aanbiedt te noemen. Zo had een moeder graag gezien dat haar dochter in plaats van ‘zorg & welzijn’ voor

de sector 'Zwemmen' had gekozen (interview 12) en stelde een ouderkoppel dat hun dochter voor de sector 'Kook' had gekozen (interview 5). Een deel van de ouders wist wel van het bestaan van de sector die hun kind had gekozen, maar was niet op de hoogte van het verdere aanbod: zo vertelde een moeder dat haar dochter voor de sector 'zorg & welzijn' had gekozen, maar antwoordde zij op de vraag of zij wist wat de andere keuzemogelijkheden waren: *"Ik zou niet weten, ze kunnen best veel kiezen."* (interview 11).

Ouders die de drie sectoren waaruit hun kind kon kiezen wel konden noemen, beschikten maar in enkele gevallen over verder reikende kennis. Een alleenstaande moeder van wie de zoon voor 'techniek' koos, zei hierover: *"De sector techniek, dat is gewoon als, je hebt het over een, voor mij een niet techniek in één woord, maar voor mij is techniek een hele grote zeg maar cirkel, waar ik niet weet welke keuzes worden gemaakt"* (interview 16). Waar deze moeder zich zoals veel anderen bewust was van haar beperkte kennis, legde een ander deel van de ouders overtuigend onlogische verbanden tussen sectoren en beroepen/interesses. Zo zei een moeder over de sector die haar dochter gekozen had, 'zorg & welzijn': *"Er zijn veel mogelijkheden weet je. Je kan achter de computer, achter de kassa, je kan alles zijn."* (interview 11). Een andere moeder van wie de zoon voor de sector 'handel & administratie' koos, vroeg om bevestiging dat dit de juiste sector is voor jongeren die de ICT in willen (interview 1).

De bevinding dat ouders beperkte kennis hadden over de sectorkeuze, kwam overeen met het beeld dat ontstond over de kennis die zij hadden over de loopbaanbegeleiding die op school aan de leerlingen wordt aangeboden. Zo gaven slechts twee ouders aan goed op de hoogte te zijn van de verdere activiteiten rondom loopbaanbegeleiding en bleek slechts één ouder het programma 'Take-off' te kennen. Dit zou iets te maken kunnen hebben met de beperkte computervaardigheden van ouders. Voor een vervolgonderzoek heeft de onderzoeker het merendeel van de ouders om e-mailadressen gevraagd. Slechts een kwart van de ouders bleek een e-mailadres te bezitten.

Een toekomstgerichte houding

Hoewel het stimuleren van ouderparticipatie door ouders een grotere rol in de school te geven de voorkeur leek te hebben van de decaan, stelde hij ook dat een 'toekomstgerichte houding' van ouders thuis van grote waarde kan zijn bij het toewerken naar een 'waterdichte' studie- en beroepskeuze. Ouderbetrokkenheid is volgens hem dan ook 'onmisbaar'. Hij haalde de pedagogische driehoek, die volgens hem bestaat uit de schoolkant, gezinskant en de straat, aan om dit uit te leggen. Werken aan de toekomst van het kind vanuit één van deze drie componenten was volgens hem te weinig. *"En als je dan een tweede component kan*

toevoegen, dat behalve school ook de thuissituatie op de toekomst gericht is, dan denk ik dat het een aardige insteek is om daar eens wat aandacht aan te geven. Dat zie ik met die ouderparticipatie als een hoger doel zeg maar, om dat mee te nemen.” (interview decaan). Het hebben van een ‘toekomstgerichte houding’ houdt volgens de decaan in: *“Ze hoeven alleen maar aandacht te hebben eigenlijk.”*

Slechts een kleine minderheid van de geïnterviewde ouders gaf de indruk inderdaad een ‘toekomstgerichte’ houding ten opzichte van hun kind te hebben. Deze ouders gaven aan veel over de toekomst wat betreft studie en een carrière met hun kinderen te praten. Voor hen was de sectorkeuze min of meer een logische stap in het toewerken naar een beroepskeuze. Zo vertelt een moeder van wie de zoon voor ‘techniek’ koos: *“We hebben heel vaak gesprek over toekomst. Van denk aan je toekomst weet je. (...) Wil je dit worden of wil je dat worden.”* (interview 16). Voor veel van de andere ouders bleek praten over de toekomst van hun kind niet gewoon en kwam het keuzemoment van de sector plotseling. Zo observeerde ook een vader van twee tweedeklassers op de ouderavond waarop de keuze definitief werd gemaakt: *“En sommige ouders die hadden ook op die dag, ja, dat de datum in één keer snel kwam, ze had niet verwacht dat ze al, hun kinderen al een sector moesten laten kiezen. De tijd vloog.”* (interview 17). Aan het einde van de avond werd een brief uitgedeeld met hierop de sectorkeuze van de kinderen, met aan de ouders de vraag deze brief te ondertekenen. Er leek inderdaad sprake van veel verbazing: enkele ouders bleken niet te weten dat hun kind al had gekozen en de brief bleek voor velen onverwacht te komen.

Gesprekken over de sectorkeuze

Ouders voor wie de sectorkeuze geen logische stap in de loopbaanontwikkeling van hun kind was, voerden vaak een kort gesprekje over deze sectorkeuze met hun kind. Een dergelijk gesprekje kwam meestal tot stand toen het kind tegen de ouders vertelde wat voor sector hij of zij wilde kiezen. Gesprekjes die volgden verliepen in veel gezinnen vergelijkbaar met wat een zus van een jongen die voor ‘handel & administratie’ koos, vertelde: *“Hij kwam thuis met een brief, van dat hij administratie en handel had gekozen. En toen, ja ik vond het wel leuk, ik dacht van oké. Iets anders dan normaal. Ik zei vind je het leuk, hij zegt ja.”* (interview 13).

In enkele gevallen waren de gesprekken (iets) uitgebreider. Twee Marokkaanse ouders die het niet eens waren met de sectorkeuze van hun zoon (techniek), vroegen hem naar de reden van zijn keuze (interview 2). De van oorsprong Turkse peetvader van een meisje dat voor ‘zorg & welzijn’ koos, sprak vaak met zijn petekind over haar toekomstplannen en vertelde over de sectorkeuze: *“Ik zeg is dit niks voor je, is dat niks voor je. Dan zegt ze nee ik*

wil dit. Ze had al een paar dingen in haar hoofd en uiteindelijk heb ze toch voor zorg welzijn gekozen." (interview 9).

Enkele ouders waarschuwden hun kind voor de moeilijkheidsgraad van de sector die werd gekozen. Dit bleek met name het geval wanneer de keuze op 'handel & administratie' was gevallen. De zus van wie het broertje voor 'handel & administratie' koos, vertelde: *"Ik zei je moet wel je best doen. Er hoort economie en dat soort dingen bij"* (interview 13). Een andere vader van wie de zoon 'handel & administratie' wilt kiezen, stelde ook dat 'handel & administratie' wel extra werk is en dat je hier extra slim voor moet zijn (interview 10).

In bijna alle gevallen bleken de ouders de primaire gesprekspartners in de thuisomgeving over de sectorkeuze. Eén moeder gaf aan dat haar broer deze taak op zich neemt en in ongeveer een derde van de gezinnen bleek ook een ander familielid een belangrijke bijdrage te leveren. Vaak ging het om familieleden die goed bekend waren met het Nederlandse onderwijssysteem. Zo had een jongen die voor 'handel & administratie' koos een tante die in het onderwijs heeft gewerkt (interview 1) en vertelde een meisje over het vak 'zorg': *"Ik vond het vak wel leuk, maar ik wist niet wat het echt was. En mijn zus wist dat wel."* (interview 17).

Drempels

De meeste ouders hadden zich weinig bemoeid met de sectorkeuze en dit leek onder andere te komen doordat zij een grote kennisachterstand op hun kinderen ervoeren. Een Pakistaanse vader gaf aan niet in Nederland naar school te zijn geweest en weinig te kunnen zeggen over de sectorkeuze (interview 3). Een moeder vertrouwde volledig op haar kind: *"Ik weet dat zij een goede kant kiest, daarom maak ik me eigenlijk ook niet druk. (...) Ze is best wel slimme meid hoor. Echt een slimme meid, dus vanwege haar gedrag en dingetjes ga ik vanuit dat ze goede dingen doet."* (interview 11). Een vader gaf aan dat zijn kinderen veel over de sectoren op internet opzoeken, maar dat hij niet precies wist wat (interview 10).

Ouders bleken hiernaast moeite te hebben om met de wisselende voorkeuren van hun kinderen om te gaan. Zo beschreef een peetvader zijn petekind als volgt: *"Eeh, ze vindt alles leuk. Met korte duur."* (interview 9) en vertelde een Turks echtpaar dat hun dochter tot voor kort de scheepvaart in wilde, maar dat ze nu om onbekende redenen kok wilt worden (interview 5). Een aantal andere kinderen wist juist al heel lang wat ze willen worden. Vaak ging het om kinderen die ook veel met hun ouders over de toekomst praatten. Zo vertelde een meisje met Surinaamse ouders dat ze al van kinds af aan secretaresse wilt worden (interview 4) en wilde een Pakistaans meisje al heel lang verpleegkundige worden (interview 6).

Verder bleek ook een groot deel van de ouders geen invloed te willen uitoefenen op de sectorkeuze van hun kinderen. De sectorkeuze werd door bijna alle ouders omschreven als een keuze van hun kind. Zo vertelde een moeder: *“Ligt echt aan mijn kind. Haar keuze weet je. Je kan niet bepalen wat ik leuk vind ik ga tegen haar zeggen, van deze richting moet je opgaan. Dat wil ik niet.”* (interview 11). Een zus van een jongen die voor ‘handel & administratie’ koos, vertaalde wat haar moeder te zeggen had over het feit dat haar broertje thuis niet veel over de sectorkeuze heeft gepraat: *“Mijn moeder vindt het niet erg, het is gewoon oké. Want ze zegt meer van het is zijn keuze, als hij daarvoor gaat, dan kunnen we wel tegen hem zeggen doe dit, maar als hij het niet leuk vindt, dan kan hij er ook niet zijn best voor gaan doen.”* (interview 13).

Verband tussen kind en sector

Misschien wel de belangrijkste drempel leek het feit dat veel ouders zich niet echt een beeld hadden gevormd over de toekomst van hun kind. Ouders gaven op de vraag of de gekozen sector een geschikte voor hun kind was, weer bijna unaniem het antwoord dat het een eigen keuze van het kind was en dat ze daar onvoorwaardelijk achter stonden. Bij navraag bleken veel ouders niet zo goed te weten welke sector en welk beroep goed bij hun kind zouden passen. Een algemeen beeld naar aanleiding van de interviews was dat veel ouders het lastig vonden om hun kind te omschrijven. Vaak omschreven ouders hun kinderen in één zin, met de nadruk op hobby's als voetballen en computeren. Een moeder vertelde: *“Hij is beetje spelen, televisie kijken, computer, lezen insha 'allah [Arabisch voor ‘als God het wil’]”* (interview 2). Een andere moeder zei: *“Ik weet niet wat ze echt leuk vindt. Ze is wel een rustige meid, lieve meid.”* (interview 11).

Een hierop volgende vraag was welke sector of welk beroep bij hun kind zou passen. Enkele ouders konden hier een antwoord op geven, zoals een peetvader van een meisje dat voor ‘zorg & welzijn’ koos: *“Ze kan eigenlijk best wel overal haar plaats vinden, alleen eh ja, nou, korte periode dan is het voor haar niet meer leuk. Dan wil ze gewoon verandering. Dus eeh, ze moet eigenlijk een baan hebben waar ze zich kan oriënteren met verschillende projecten.”* (interview 9). Voor een meerderheid van de ouders, echter, bleek deze vraag lastig te beantwoorden. Vaak is hierom toen gevraagd voor welke sector hun kind gekozen had, om vanuit deze keuze verder te praten over of dit een gepaste keuze was. Een meerderheid bleek toen wel een antwoord te kunnen geven op de vraag of hun kinderen een passende keuze hadden gemaakt. Zo legde een vader uit dat ‘zorg & welzijn’ een goede keuze voor zijn dochter was, omdat zij thuis ook met succes zorg droeg over onderdelen van het huishouden (interview 6). Een aantal ouders vond ‘handel & administratie’ de juiste keuze voor hun

zoons, omdat zij van werken met computers hielden (o.a. interview 1, 3). Een Marokkaanse moeder met twee jongens in de tweede klas kon minder goed uitleggen of ‘handel & administratie’ de juiste keuze voor één van haar kinderen is en bleef steken bij: “*Ja, voor mij wel. Beter dan niks.*” (interview 15). Een andere moeder bleek hier nog niet over te hebben nagedacht. Zij antwoordde op de vraag wat voor soort beroep bij haar kind zou kunnen passen: “*Dat zou ik ook niet weten. Ik zou het echt niet weten.*” (interview 11).

Visie school en ouders op samenwerkingsrelatie

De schooldecaan beschreef het belang van betrokken ouders als ‘onmisbaar’ en zag het aangaan van een partnerschap met ouders als ideale situatie. Dit standpunt wordt, volgens de decaan, gedeeld door de schoolleiding. “*Als je een leuke wisselwerking hebt, ik kan niet zien hoe het kind thuis is en zij kunnen niet zien hoe het kind op school is. Wij gaan er maar vanuit dat het één pot nat is, maar dat is per se niet zo. (...) Je doet het allebei samen, maar los van elkaar. En ik denk dat je met die participatie het ook samen kan doen.*” (interview decaan). Hoe deze ‘participatie’ eruit moet zijn, bleef gedurende het interview wat onduidelijk. De decaan zou in ieder geval graag zien dat ouders meer aanwezig op school zijn.

Ook in een aantal interviews met ouders kwam de samenwerkingsrelatie met school ter sprake. Deze ouders zeiden het belangrijk te vinden om door school op de hoogte gehouden te worden van hoe het met hun kind gaat. Een van oorsprong Palestijnse moeder leek dit het belangrijkste te vinden van de relatie met de school van haar zoon: “*Ik word op de hoogte gehouden van hij heeft zoveel onvoldoendes (...), die gesprekken vind ik heel belangrijk.*” (interview 16). Een vader met twee dochters in de tweede klas gaf aan dat in de relatie met school uitwisseling van informatie centraal moet staan: “*De school en wij zijn één. Wat school ziet zien wij niet, en wat wij zien ziet school niet.*” (interview 17).

Informatieverspreiding door school

De schooldecaan vertelde tijdens het interview dat de sectorkeuze een terugkerend gespreksonderwerp tussen mentor en ouders is, maar kon niet garanderen dat alle mentoren hier dezelfde invulling aan geven. Er zouden in het eerste én tweede leerjaar verschillende gelegenheden geweest zijn waarop ouders op school geïnformeerd zijn over de sectorkeuze. Deze informatie zou face-to-face, schriftelijk en indien nodig ook telefonisch zijn overgebracht. De decaan gaf toe dat het lastig te controleren is of al deze momenten hebben plaatsgevonden op de manier waarop ze bedoeld zijn: “*In de huidige organisatie is het ook nog zo dat we te maken hebben met verschillende mentoren. En dat er nog niet een soort van controlesysteem is om te kijken of die mentor het wel gedaan heeft, half gedaan heeft, dat*

gaan we wel doen. Want je moet natuurlijk wel weten of het overal op dezelfde wijze wordt aangeboden. Anders is dadelijk een kind uit 2A kansrijker dan uit 2B." (interview decaan).

Informatievergaring door ouders

Ouders lieten verschillende geluiden horen over het moment waarop zij hoorden dat hun kinderen een keuze voor een sector moesten maken. Zo had een aantal ouders er al weleens wat over gehoord in een rapportgesprek of van oudere broers of zussen, hoorde het grootste gedeelte van de ouders van hun kinderen dat er een keuzemoment zou gaan komen en waren er enkele ouders die tijdens de ouderavond pas hoorden over de sectorkeuze.

Bijna alle ouders gaven aan geen informatie over de sectoren van school te hebben ontvangen, behalve op de ouderavond toen de keuze definitief gemaakt moest worden. Een meerderheid gaf aan dat de sectorkeuze tijdens de rapportgesprekken nooit ter sprake is gekomen. Vaak gingen deze gesprekken over het gedrag van de leerling en/of over de rapportcijfers: *"Dat cijfers slecht gaat. Verleden keer heb ik ook gebeld, zit er niet in dat S. overgaat."* (interview 5). Een moeder van twee kinderen had het afgelopen schooljaar drie keer een gesprek op school gehad: *"Eén keer vanwege zijn absenties en vanwege zijn onvoldoendes."* Een Surinaamse moeder had tijdens een rapportgesprek weleens over de sectorkeuze gesproken. Voor haar gevoel kwam dit doordat de cijfers van haar dochter goed waren, waardoor er eigenlijk niks te bespreken was: *"Omdat de leraren niks hadden te zeggen over haar, dus hebben we daarover een gesprek gevoerd."* (interview 4).

De beperkte kennis die de ouders hadden over de sectoren, leken zij met name via hun kinderen te hebben vergaard. Zo legden enkele kinderen tijdens interviews aan hun ouders uit welke sectoren er waren (interview 2, 15) en vertelden veel ouders dat hun kinderen hen hadden geïnformeerd over de sectoren. In veel gevallen beperkte dit zich tot de sector waarvoor het kind wilde kiezen, in andere sommige gevallen kwamen ook andere sectoren aan bod. Veel ouders gaven aan dat hun kind thuis nooit veel over school vertelt, zoals ook een pas gescheiden moeder van Marokkaanse afkomst: *"Hij is iemand die niet echt makkelijk om naar jou alles te vertellen."* (interview 8).

Ook ervaringen van andere familieleden bleken informatiebronnen voor een aantal ouders. Een Marokkaanse moeder had liever gehad dat haar zoon voor 'zorg & welzijn' had gekozen in plaats van voor 'techniek': *"Ik denk beter dan techniek. Ik weet niet, ik heb gezien mijn zoon leert en zegt dat is soms werk, soms niet. Dat is techniek. Ik heb gezien, is beetje laag. Is niet hoog, nee."* (interview 2). Haar dochter die een studie in de richting van 'zorg' deed, had wel altijd veel huiswerk gemaakt. Een aantal vaders had zelf negatieve ervaringen met aan techniek gerelateerd werk. Vaak was dit zwaar werk, wat lichamelijk letsel tot gevolg

had (o.a. interview 2, 4). Ervaringen van familieleden in bepaalde sectoren hadden in sommige gevallen kinderen ook juist gestimuleerd om voor dezelfde sector te kiezen. Zo heeft een tante die boekhouder is een jongen gestimuleerd om voor de sector 'handel & administratie' te kiezen: *“Zeg maar, dat het niet zo moeilijk is zeg maar, dat het makkelijk is. En dat het ook leuk is. En dat je steeds hoger kan gaan zeg maar. Dat je steeds een hogere baan hebt eh, in dat gebied. En eh, zeg maar dat het ook goed verdient.”* (interview 15).

Tips voor school

Aan ouders werd ook gevraagd wat zij de school zouden aanraden om hen of hun kind beter te ondersteunen. Bijna de helft van hen gaf aan geen tips voor school te hebben. Zij voelden zich voldoende geïnformeerd. Vaak werd als reden genoemd dat de kinderen veel thuis vertelden (bijv. interview 6), dat de ouders zelf in Nederland naar school zijn geweest en dus dachten een goed beeld te hebben van het onderwijssysteem (bijv. interview 12) en veel ouders gaven weer aan dat de sectorkeuze uiteindelijk toch een keuze is van het kind zelf.

Zeven ouders hadden liever meer informatie gehad. Een meisje dat erg actief bezig is met haar toekomst en voor 'zorg & welzijn koos, zei: *“Ik denk een beetje meer, het was de derde rapport toen hebben we voor het eerst met alle ouders samen een [ouderavond] gedaan.”* (interview 17). Een Marokkaanse moeder vertelde: *“Ik heb niks gehoord. Alleen H. komt, zegt juffrouw wat wil jij kiezen. Ik wil kiezen techniek, ik zeg nee. Maar ik heb de rest niet gehoord. Bij juffrouw. Niks. Of brief of telefoon of niks.”* (interview 2). Voor de ouders van een jongen die voor de sector 'techniek' koos, kwam de informatie erg laat. Zij gaven aan liever eerder informatie te hebben ontvangen, nu hadden ze het gevoel op het laatste moment een beslissing te moeten maken (interview 7).

Bij het grootste gedeelte van de ouders die aangaven graag meer en eerder geïnformeerd te willen zijn, leek hun tip aan de school niet eenduidig. Veel ouders leken wat verrast door de vraag en moesten vaak even nadenken over een antwoord. Zo stelde een moeder niet door school geïnformeerd te zijn over de (komende) sectorkeuze, maar: *“Ik heb niet veel te maken over de keuze van zijn sector. Hij heeft ervoor gekozen. De school heeft mij niks erover verteld. (...) Maar of de school iets voor mij kan doen, de school hoeft niks voor mij te doen, de school moet voor hem wat doen als hij hun nodig heeft. (...) Zeg maar school is tweede huis van het kind.”* (interview 16). Een Turks gezin met twee voortijdige schoolverlaters en een dochter die nu voor 'zorg & welzijn' koos, zei liever meer informatie te hebben ontvangen, maar wel een mentor te hebben die ze altijd mogen bellen om een afspraak te maken. De vader had dit niet gedaan en ergerde zich aan het feit dat hij overal zelf achteraan moest gaan: *“Tegenwoordig ja, overheid wordt werkelijk, je moet achteraan gaan.”*

Er wordt met mijn andere kinderen ook.” (interview 5). Veel ouders bleken ontevreden te zijn met de beperkte informatie die zij van school ontvingen, maar werden verrast door de vraag of school iets beter kan doen. Zo antwoordde een moeder: *“Nee, ik wil eigenlijk ook weten wat hij heeft gekozen eigenlijk. Dat wel. Ja.”* (interview 8).

Een aantal ouders gaf hiernaast aan het interview als verhelderend te hebben ervaren. Enkelen gingen tijdens het interview voor het eerst het gesprek over de sectorkeuze met hun kinderen aan, zo ook een Marokkaanse moeder die vóór het interview niet wist welke sectoren haar twee zoons hadden gekozen. Achteraf gezien vond ze het jammer dat ze dit niet eerder wist: *“Ja, dat is eigenlijk wel jammer ja. Ja, ik wil wel weten wat ze gaan, zeg maar, volgen.”* (interview 15). Een andere moeder wist wel welke sector haar dochter had gekozen, maar beschikte verder over beperkte kennis wat betreft de sectorkeuze. Na het interview zei ze over het feit dat ze weinig informatie van school ontvangen had: *“Maar nu is het mij duidelijk vanwege mijn kind en vanwege u nu, u heeft het mij ook duidelijk uitgelegd.”* (interview 11).

DISCUSSIE

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid proberen onder andere scholen leerlingen te stimuleren zoveel mogelijk voor studies in de richtingen van ‘techniek’ en ‘zorg’ te kiezen. De belangrijkste reden hiervoor is dat jongeren met deze studierichtingen een betere kans op de arbeidsmarkt en hiermee op een succesvol leven zouden hebben. Ook de geïnterviewde ouders hopen op een goede uitgangspositie op de arbeidsmarkt voor hun kinderen. De school en de ouders lijken elkaar hiermee op het gebied van de werkgerelateerde waarden, die door Brown (2002) gedefinieerd worden als redenen om te werken, te vinden.

Waar de school zich door beelden van sectoren liet leiden door objectieve cijfers over arbeidsperspectief, liet een aanzienlijk deel van de enkel ouders zich leiden door de door Brown (2002) gedefinieerde ‘culturele waarden’. De bevinding van Schunk & Meece (2005) dat ouders zich bij ideeën over beroepskeuze laten leiden door culturele stereotypen, lijkt in dit onderzoek voor zeker de helft van de ouders te worden bevestigd. ‘Handel & administratie’ werd door hen als hoger, moeilijker en schoner gezien dan technische en aan zorg-gerelateerde banen. Hiernaast legde een aantal ouders onlogische verbanden tussen sectoren en beroepen. Dit is in overeenstemming met eerdere studies (De Koning et al, 2010; Petit et al, 2013), waarin ook stereotype beelden over bepaalde sectoren en beroepsgroepen onder allochtone ouders en hun kinderen werden aangetroffen.

Een mogelijke oorzaak van de culturele stereotypering van bepaalde sectoren, is de beperkte kennis die ouders over de te kiezen sectoren hadden. Hoewel de schooldecaan

veronderstelde dat er bij ouders basiskennis aanwezig was over het moment van de sectorkeuze en over de keuzemogelijkheden, bleek uit de interviews met ouders dat deze kennis zeer beperkt was. Veel ouders wisten niet uit welke sectoren hun kinderen konden kiezen, hoe de begeleiding van de school aan hun kinderen eruit zag en waren verrast toen het keuzemoment eenmaal daar was. De kennis die bij sommige ouders wel aanwezig was over de te kiezen sectoren, reikte in veel gevallen niet verder dan tot het bestaan ervan. De bronnen van deze beperkte kennis waren veelal al dan niet positieve ervaringen van familieleden met bepaalde beroepsgroepen.

Van alle soorten ouderbetrokkenheid, bleek uit eerder onderzoek dat 'onderwijsondersteunend gedrag' en specifiekere academische socialisatie (Hill & Tyson, 2009) de vorm was die de grootste invloed heeft op de schoolprestaties van kinderen. Wanneer ouders zich bezighouden met deze 'academische socialisatie', worden betere schoolresultaten voorspeld. De schooldecaan gebruikte het begrip 'toekomstgerichte houding' wanneer hij refereerde aan activiteiten rondom academische socialisatie. Het grootste gedeelte van de ouders die centraal stonden in dit onderzoek, gaven weinig blijk van het hebben van een 'toekomstgerichte houding'. Voor hen kwam de sectorkeuze als een onverwacht moment en zij voerden vaak slechts korte gesprekjes met hun kind over deze sectorkeuze. De kinderen hadden de keuze vaak al gemaakt op het moment dat ouders geïnformeerd werden en veel ouders in dit onderzoek zeiden hier geen probleem mee te hebben. De bevinding van Sacker en collega's (2002) dat materiële armoede negatief gecorreleerd is aan ouderbetrokkenheid, zou ook op deze situatie van toepassing kunnen zijn gezien de observatie dat er bij de geïnterviewde gezinnen vaak sprake was van een armoedige thuissituatie.

De sectorkeuze werd door bijna alle ouders beschreven als een keuze van het kind en al te veel ouderlijke bemoeienis leek de meesten van hen dan ook niet wenselijk. Er kan dus gesproken worden van eenzijdige adolescent-besluitvorming. Lamborn en collega's vonden een samenhang tussen deze vorm van besluitvorming en een verminderd aanpassingsvermogen van adolescenten. Deze laatste bevinding kan door dit onderzoek bevestigd noch ontkend worden, maar suggereert wel dat de manier waarop de ouders en jongeren in dit onderzoek met de sectorkeuze omgaan negatieve consequenties heeft.

Ouders ervoeren diverse drempels om zich meer met de sectorkeuze van hun kinderen te bemoeien. Zo zeiden veel ouders een grote kennisachterstand ten opzichte van hun kinderen te hebben, waardoor zij zichzelf niet een geschikte gesprekspartner rondom dit onderwerp achtten. Waar kinderen veel informatie over sectoren en beroepen aangeboden kregen, was dit voor ouders minder het geval. Hiernaast gaven veel ouders aan het idee te

hebben invloed uit te oefenen op de keuze van hun kind wanneer zij het gesprek erover aan zouden gaan, wat de meeste van hen ongewenst achtten. Verder ervoeren ouders dat hun kinderen niet altijd consequent waren in hun voorkeuren voor sectoren en beroepen, waardoor ouders het lastig vonden om hun kinderen te begeleiden op weg naar een juiste sectorkeuze.

Eén van de belangrijkste drempels leek dat veel ouders het lastig vonden de capaciteiten en voorkeuren van hun kind te omschrijven en een mogelijk toekomstbeeld hierbij te schetsen. Een algemeen beeld van de geïnterviewde ouders is dat zij allemaal aangaven een goede toekomst voor hun kind te willen, wat concreet inhield dat hun kinderen hun school af zouden maken en een goede baan zouden vinden. Wat voor soort baan geschikt voor hun kind zou zijn, was voor veel ouders moeilijk te concretiseren. Uit meta-analyses van Fan en Chen (2001) en Jeynes (2007) bleek dat het hebben van ouderlijke verwachtingen ten aanzien van de schoolloopbaan van kinderen een zeer belangrijke positieve invloed op schoolresultaten is. Volgens Hong en Ho (2005) zou het gebrek aan ouderlijke verwachtingen en het communiceren ervan kunnen resulteren aan een gebrek aan ambities en verwachtingen van jongeren in zichzelf. De bevinding dat veel ouders in dit onderzoek weinig concrete verwachtingen van hun kinderen hadden en deze in zeer beperkte mate communiceerden is hierom een zorgelijke.

Volgens De Koning en collega's (2010) en Petit en collega's (2013) is de school in potentie wel de plek waar ouders en leerlingen correcte informatie over studie- en beroepskeuzes kunnen krijgen. Kennisverspreiding van juiste informatie door de school zou stereotype beelden over bepaalde sectoren kunnen voorkomen. Hoewel de decaan aangaf dat er op verschillende momenten inderdaad informatie over de sectorkeuze aan ouders is verschaft, bleken deze niet toereikend te zijn geweest. De schoolloopbaan en toekomst van het kind leek (nog) niet de rode draad in het contact met ouders, zoals Lusse en Diender (2014) dit aanbevelen. Volgens ouders stonden in rapportgesprekken vooralsnog rapportcijfers en gedrag centraal en ging er weinig aandacht naar studie- en beroepskeuze. Veel ouders beschikten niet over basiskennis wat betreft de procedures rondom de sectorkeuze en de keuzemogelijkheden.

Concluderend kan gesteld worden dat de meeste ouders in dit onderzoek hun betrokkenheid bij en invloed op de sectorkeuze van hun kinderen als zeer beperkt ervoeren. Een groot deel vond dit niet erg, vanwege hun beperkte kennis en vaardigheden om hun kinderen te ondersteunen. Een deel had graag meer ondersteuning in de vorm van informatie van school ontvangen. De 'keten van vertrouwen' van Lusse (2013), die het onderwijsondersteunend gedrag van ouders moet stimuleren, blijkt van belang. De bevinding

van Hong en Ho (2005) dat ouderlijke verwachtingen de verwachtingen die kinderen van zichzelf hebben beïnvloeden, lijkt veel op deze 'keten van vertrouwen'. De school heeft volgens Lusse een belangrijke taak in het voeden van het vertrouwen van ouders in hun kind, die op hun beurt het zelfvertrouwen van hun kind voeden. Wanneer ouders weinig verwachtingen van hun kinderen hebben en communiceren, is wellicht dus een rol voor de school weggelegd. Door ouders te voorzien van feedback op de capaciteiten en interesses van hun kind, kunnen zij eigen verwachtingen ten aanzien van hun kind creëren.

De schooldecaan legde de nadruk op ouderbetrokkenheid in de vorm van oudercontact en –participatie en koppelde deze vormen. Pas bij navraag koppelde hij deze vormen aan de meest invloedrijke vorm van ouderbetrokkenheid: onderwijsondersteunend gedrag. Het beeld dat Bakker en collega's (2007) schetsen over scholen die vaak voornamelijk afgaan op wat zij van ouders op school zien, wordt hiermee ook met betrekking tot deze school bevestigd. Door in het contact met ouders in te zetten op het vergroten van de kennis over de sectoren, kan de kennisachterstand die veel ouders ten aanzien van hun kind ervoeren worden weggenomen. Onmisbaar is ook het aanreiken van concrete handvatten door school, zodat ouders op een constructieve wijze het gesprek met hun kinderen aan kunnen gaan. De onderzoeker merkte tijdens de interviews dat zij enkele keren onbedoeld het gesprek tussen ouder en kind over de sectorkeuze op gang bracht door open vragen te stellen. Hiernaast kan ook het belang van onderwijsondersteunend gedrag worden benadrukt, gezien het feit dat een groot aantal ouders hier nog niet van doordrongen bleek. Door informatie en handvatten aan te bieden, worden ouders gelijkwaardigere gesprekspartners voor hun kinderen. Dit zou meer en betere gesprekken tussen ouder en kind mogelijk kunnen maken.

Oudercontact vanuit de school zou dus faciliterend kunnen werken in het stimuleren van onderwijsondersteunend gedrag, waarin 'academische socialisatie' de belangrijkste plek inneemt. Aangezien werkgerelateerde waarden zoals een goede kans op de arbeidsmarkt door zowel school als ouders als zeer belangrijk worden ervaren, zouden zaken die hieraan gerelateerd zijn een goed uitgangspunt vormen in het oudercontact. Twee Turkse ouders die al eerder twee van hun kinderen de school zonder diploma zagen verlaten, brengen onder woorden wat veel ouders belangrijk vinden: *“Wat wij willen is dat zij school afmaakt. Met alle docenten. Dat zij wat kan worden.”*

IMPLICATIES

De resultaten van dit onderzoek kunnen niet zonder meer gegeneraliseerd worden. Hoewel de respondenten waarschijnlijk een redelijk goede vertegenwoordiging waren van alle

ouders van tweedeklassers, moet men oppassen met het generaliseren naar andere scholen gezien het feit dat een aantal bevindingen specifiek voor deze school waren. Zo bleken veel kinderen op deze school te zitten, omdat andere scholen hen weigerden vanwege verschillende redenen. De toegevoegde waarde van deze studie zit hem in het centraal stellen van de ervaringen en percepties van ouders zelf. Door deze als uitgangspunt te nemen, is een uniek en aanvullend beeld gecreëerd van processen en interpretaties ten opzichte van veel kwantitatieve onderzoeken die dit onderzoek voorgingen.

De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor toekomstig onderzoek, maar hebben ook praktische implicaties. In toekomstig onderzoek kan de invloed die informatieverschaffing aan ouders vanuit school heeft op het onderwijsondersteunend gedrag centraal staan. Het huidige onderzoek doet vermoeden dat er een invloed bestaat, maar om dit te bevestigen zal ander soort onderzoek moeten worden opgezet. In dit onderzoek wordt verder duidelijk dat er vanuit de school niet altijd een goed beeld is van hoe de ouderbetrokkenheid van ouders thuis bij hun kinderen is. Wanneer de school de schoolloopbaanontwikkeling, werkgerelateerde waarden als kansen op de arbeidsmarkt en het stimuleren van onderwijsondersteunend gedrag in het contact met ouders centraal zou stellen, zouden er wellicht stappen in de goede richting gemaakt kunnen worden. In dit contact kan de school ouders voorzien van feedback op de capaciteiten en interesses van hun kind en van kennis over het belang van onderwijsondersteunend gedrag en de keuzemogelijkheden. Wanneer er daarnaast aandacht is voor de vaardigheden die ouders vaak missen om op een constructieve wijze het gesprek met hun kind aan te gaan, zouden ouders beter in staat zijn om een gelijkwaardigere gesprekspartner voor hun kind zijn.

Literatuur

- Bakker, J., Denessen, E. & Brus-Laeven, M. (2007). Socio-economic background, parental involvement and teacher perceptions of these in relation to pupil achievement. *Educational Studies*, 33, 177–192. doi:10.1080/03055690601068345
- Brown, D. (2002). The role of work and cultural values in occupational choice, satisfaction, and success: A theoretical statement. *Journal of Counseling & Development*, 80, pp.48-56. doi:10.1002/j.1556-6678.2002.tb00165.x
- Bryman, A. (2004). *Social research methods*. New York: Oxford University Press.
- Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. Nottingham: Queen's Printer. Verkregen op 5 mei 2014 via http://bgfl.org/bgfl/custom/files_uploaded/uploaded_resources/18617/Desforges.pdf
- Fan, X. & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13, pp.1-22. doi: 10.1023/A:1009048817385
- Hill, N.E. & Tyson, D.F. (2009). Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement, *Developmental Psychology*, 45, pp.740-763. doi:10.1037/a0015362
- Hong, S. & Ho, H.Z. (2005). Direct and indirect longitudinal effects of parental involvement on student achievement: Second-order latent growth modeling across ethnic groups. *Journal of Educational Psychology*, 97, pp.32-42. doi:10.1037/0022-0663.97.1.32
- Jeynes, W.H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education*, 42, pp.82-110. doi:10.1177/0042085906293818
- Jodl, K.M., Michael, A., Malanchuk, O., Eccles, J.S., & Sameroff, A. (2001). Parents' roles in shaping early adolescents' occupational aspirations. *Child Development*, 72, pp.1247-1265. doi:0009-3920/2001/7204-0019
- Keller, B.K. & Whiston, S.C. (2008). The role of parental influences on young adolescents' career development. *Journal of Career Assessment*, 16, pp.198-217. doi: 10.1177/1069072707313206
- Koning, J. de, Gelderblom, A., & Gravesteyn, J. (2010). *Techniek: exact goed? Het keuzeprocess van allochtone en autochtone leerlingen in het (v)mbo verklaard*.

- Rotterdam: SEOR. Verkregen op 24 maart 2014 via <http://www.industriebeleid.nl/documenten/>
- Lamborn, S.D., Dornbusch, S.M., & Steinberg, L. (1996). Ethnicity and community context as moderators of the relations between family decision making and adolescent adjustment. *Child Development*, 67, pp.283-301. doi:10.1111/j.1467-8624.1996.tb01734.x
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Rotterdam: Rotterdam University Press. Verkregen op 27 maart 2014 via repub.eur.nl/pub/50175/Proefschrift-Mariette-Lusse-definitief.pdf
- Lusse, M. & Diender, A. (2014). Samen werken aan schoolsucces. School en ouders in het vo en mbo. Bussum: Coutinho.
- OCW (2012). *Bijlage VSV-brief 2012. Nieuwe voortijdig schoolverlaters. Convenantjaar 2010-2011. Voorlopige cijfers*. Verkregen op 12 augustus 2014 via http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=54&v_id=261&titel=Kamerbrief_Voortijdig_Schoolverlaten;_cijfers_en_beleid_schooljaar_2010-2011
- Onderwijsraad (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*. Den Haag: Onderwijsraad. Verkregen op 1 mei 2013 via <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2010/item142>
- Petit, R., Esch, W. van, Meer, M. van der, & Smulders, H. (2013). *Kansen en keuzes voor de toekomst. Routes in het onderwijs en naar de arbeidsmarkt van niet-westerse allochtonen*. 's-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroepsonderwijs. Verkregen op 24 maart 2014 via <http://www.ecbo.nl/ECBO/downloads/publicaties/>
- Programmabureau NPRZ (2012). *Uitvoeringsplan 2012-2014*. Verkregen op 4 juni 2014 via <http://www.rotterdam.nl/rapportagesnprz?sma=1962238>
- Programmabureau NPRZ (2013). *Deel II Voortgangsrapportage 2013*. Verkregen op 4 juni 2014 via <http://www.rotterdam.nl/rapportagesnprz?sma=1962238>
- Rotterdam Children's Zone (2012). *Rotterdam Children's Zone. Onze belofte: we stomen je klaar voor een succesvolle toekomst*. Rotterdam: Tuijtel. Verkregen op 4 juni 2014 via <http://www.rotterdam.nl/rapportagesnprz?sma=1962238>
- Sacker, A., Schoon, I., and Bartley, M. (2002). Social inequality in educational achievement and psychological adjustment throughout childhood: magnitude and mechanisms. *Social Science and Medicine*, 55, 863-880. doi:10.1016/S0277-9536(01)00228-3

- Schoolgids 2013/2014 (2013). *Schoolgids 2013/2014. Rotterdams Vakcollege De Hef*. Verkregen op 12 mei 2014 via http://rvcdhef.nl/index.php?page=Onze_school&pid=12
- Sociaal-Economische Raad (2013). *Maak baan voor een nieuwe generatie*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad. Verkregen op 25 maart 2014 via http://www.ser.nl/nl/~-/media/files/internet/publicaties/overige/2010_2019/2013/maak-baan-voor-een-nieuwe-generatie.ashx
- Schunk, D.H. & Meece, J.L. (2005). Self-efficacy development in adolescences. In F. Pajares & T.C. Urdan (Eds.), *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents* (pp.71-96). Charlotte: Information Age Publishing. Verkregen op 28 april 2014 via <http://www.uky.edu/~eushe2/Pajares/03SchunkMeeceAdoEd5.pdf>
- Strom, R.E. & Boster, F.J. (2007). Dropping out of high school: A meta-analysis assessing the effect of messages in the home and in school. *Communication Education*, 56, pp.433-452. doi:10.1080/03634520701413804
- Turner, S. & Lapan, R.T. (2002). Career self-efficacy and perceptions of parent support in adolescent career development. *The Career Development Quarterly*, 51, pp.44-55. doi:10.1002/j.2161-0045.2002.tb00591.x
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2009). *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren, WRR-rapport nr. 83*. Amsterdam: Amsterdam University Press. Verkregen op 10 mei 2014 via <http://www.wrr.nl/publicaties/publicatie/article/vertrouwen-in-de-school-1/>